

Se presentar a glied dalla pratica

Sin plaun internaziunal ei la Svizra in exempel en quella domena, ins admira il sistem dual dalla scolaziun professiunala.

Las interpresas ston denton far tut ils sforzs pusseivels da recrutar emprendists. Ina sondascha tier l'Uniun da commerci e mistregn Lumnezia cumprova quei.

AUGUSTIN BEELI/FMR

Gia en scoletta fan ils affons las empremas experientschas. Leu astgan els termagliar ed experimentar lur habilitads ordeifer la famiglia. Il persunal d'instrucziun constatescha ch'ei dat affons cun inschign manual, tgi ha talent da lungatgs, tgi communichescha bugen. Ei dat affons cun cumpetenzas socialas, auters cun dun da zambergiar, auters semovan bugen. Apparentamein dat ei cumbinaziuns. En scadin cass valetescha il sistem da scola gia naven dall'entschatta il singul affon e sias cumpetenzas, prestaziuns e habilitads. Quei semuossa cun attestats e qualificaziuns, ils geniturs vegnan includ cun rapports e giudicaments periodics. Duront la scola primara suonda lu la proxima selecciun e zavrada. En vesta ei il futur professiunal digl affon.

Plitost ina carga

«Tenzialmein va quel oz a disfavour d'in emprendissadi, pia en direcziun academica. Era affons cun affinitads pil manual, pil pratic, influenzesch'ins d'ir vina von a scola. Igl ei buca exnum la scola che vul quei, mobein il sistem. Geniturs ambizius giavischan che lur affon studegi. Ad affons ch'ei buca adattai per la scola survescha il sistem dual. In giuvenil che preferescha da far in emprendissadi, ei buca sclaus d'in studi. Aschia eis ei prest standard oz da cumbinar gl'emprendissadi culla scola media professiunala.

«Per las interpresas che engaschan emprendists ei quei denton plitost ina

L'equalitad dallas schlatteinas ei negin tema pli tiels mistregns.

FOTO KEYSTONE/CHRISTIAN BEUTLER

carga», manegia *Curdin Derungs*. El presidescha l'Uniun da commerci e mistregn Lumnezia. Sco el gi el discuors culla FMR, ein ils giuvenils che absolvan la scola media professiunala buca surcargai, denton «duront ils tschun gis da lavur ein els absents silmeins dus a scola, e cheutras maunca la finala, sils treis ni quater onns ch'els absolvan gl'emprendissadi, la pratica ella clamada», manegia *Curdin Derungs*. El discuora da mintga branscha, naven dalla gastronomia, construcziun, lenn, mercantil e vendita tochen tier las specialistas e specialists dalla tgi-

ra. «Nus cussegliem pli e pli da far la matura professiunala per suenter gl'emprendissadi», declara il president dall'Uniun da commerci e mistregn Lumnezia.

Matura professiunala posteriura

Il giuvenil che ha finiu cun success in emprendissadi retscheiva gl'attestat federal da qualificaziun. Quei diplom professiunal garantescha ch'el ni ella sa cuntinuar sia scolaziun per la matura professiunala. «Nus intimein da sescolar vina von e da far quei diplom. Denton buca complementar agl'emprendissadi», pun-

tuescha *Curdin Derungs*. El sez ha fatg la matura professiunala posteriuramein, oz eis el meinagestiu d'ina interpresa da baghegiar. La scolaziun cumpleina suenter gl'emprendissadi cuozza 40 jamnas a mintgamai 35 lecciuns.

La matura professiunala ei ina part essenziuala dil sistem dual svizzer. Tgi che fa e finescha quella cul diplom, ei habilitaus da far ils proxims pass ella «carriera» persunala: La matura professiunala arva las pusseivladads a glied dalla pratica: Scol'aula specialisada FH ni la schinumada «passarella» cun access ad ina universitad.

Il tierz «Gi da futur»

Vendergis ha l'Uniun da commerci e mistregn Lumnezia organisau la tiarza gada in gi da futur. 21 scholaras e scolars dalla scola superiura han astgau fuffergnar en 24 professiuns. «Finamira eis ei stau da mussar las pusseivladads che la Vallada porscha per far in emprendissadi», declara *Curdin Derungs* sin damonda dalla FMR. Igl ei stau caschuns unicas per las mattatschas ed ils buobs da «fuffergnar» en mistregns sco specialist d'autos, mecanist da maschinas agricolas, cuschinier, specialista da tgiara, emploiada mercantila, planisader da tecnica da casa, installatur d'electro, scrinari, miradur, pasterner, lennari, vendidra da vivonda e 12 autras. «Tuts involvai han viu quei gi da futur sco grond success», analisescha *Curdin Derungs*. El manegia ch'ei seigi buca reussiu da gudignar directamein emprendists, mobein «da sensibilisar ils giuvenils e la scola per las pusseivladads che la vallada porscha». Las fatschentas ed ils menaschis ch'ei separticipai al «gi da futur» ein fetg cuntents culs resuns ed ins giavischis che l'acziun cuntinueschi, puntuescha *Curdin Derungs*.